

fra Israels historie - en kronologisk gennemgang

Fred med araberne? (1977 - 2000)

Sadat, Begin og Carter ved underskrivelsesceremonien for fredsaftalen mellem Israel og Egypten, 1979.

1979 - Fredsaftale med Egypten

Efter fire års resultatløse fredsforsøgene på Yom Kippur-krigen tager Egyptens præsident Sadat i 1977 imod den israelske premierminister Menachem Begin's invitation, og rejser til Jerusalem for at diskutere mulighederne for fred mellem de to lande. Det er en bevæget israelsk befolkning, der på TV kan se Sadat tale fra det israelske parlament, Knessets talerstol.

De efterfølgende forhandlinger foregår under den amerikanske præsident Jimmy Carters ledelse, på hans landsted, Camp David. Parterne underskriver i 1979 en fredsaftale, der indebærer en total israelsk tilbagetrækning fra Sinai, til gengæld for egyptisk anerkendelse af Israels

ret til at eksistere samt respekt for de aftalte

grænser. Gaza-striben, som Israel også erobrede under Seksdages-krigen tolv år tidligere, har Egypten ingen interesse i.

Tilbagetrækningen fra Sinai foregår i stadier over de efterfølgende tre år, og inkluderer i 1982 nedlæggelsen af en enkelt større og flere mindre jødiske bosættelser oprettet siden 1967. Fredsaftalen med Israel møder stor modstand i den arabiske verden, og i 1979 udelukkes Egypten fra Den Arabiske Liga. I 1981 bliver Sadat myrdet af en egyptisk, fundamentalistisk, muslimsk gruppe.

1982 - Libanon-krigen

I 1982 er der ro på de fleste af Israels grænser. Kun fra Libanon retter PLO med jævne mellemrum angreb på det nordlige Israel. Israels forsvarsminister, Ariel Sharon, udarbejder, i samarbejde med den kristne, libanesiske militsleder Bashir Gemayel, en plan om at gøre en ende på PLOs magtbase i Libanon. Israel påtager sig at nedkæmpe PLO hele vejen til Beirut, hvorefter Gemayels "falangister" skal tage sig af de PLO-guerillaer, der har forskanset sig i hovedstaden. Når Gemayel har overtaget magten i Libanon, skal der indgås en fredsaftale mellem de to lande.

De israelske styrker angriber den 6. juni 1982, nedkæmper både PLOs guerillaer og den syriske hær, der har besat det østlige Libanon, og når 13. juni det sydlige Beirut. Men Gemayel nægter at sende sin milit ind i Vestbeiruts gader. Israellerne indleder i stedet en belejring samt et massivt bombardement af PLOs positioner i byen. Efter to måneder giver guerillaerne op, og evakueres fra Libanon til andre arabiske lande. PLOs leder, Yassir Arafat, drager i eksil i Tunesien.

Gemayel vælges til præsident i Libanon, hvorefter et israelsk forsøg på at indgå en fredsaftale med ham mislykkes. I september dræbes Gemayel i et bombeattentat. To dage senere begår Gemayels kristne falangister en massakre på mindst 700 palæstinensere i flygtningelejrene Sabra og Shatila udenfor Beirut. Den israelske hær, der har kontrol med området, griber ikke ind. Efter folkelige protester i Israel, erklærer en israelsk undersøgelseskommission Sharon indirekte medansvarlig for massakren, og han tvinges bort fra posten som forsvarsminister. I januar 1985 trækker Israel sine styrker tilbage fra Libanon, bortset fra en 10 km bred sikkerhedszone nord for den israelske grænse.

Jødiske bosættere evakueres fra et hustag under rømningen af byen Yamit i Sinai, 1982.

Libanon og det nordlige Israel.

1987 - Den første "intifada"

I december 1987 udbryder der spontane optøjer i Gaza og på Vestbredden, hvor palæstinensiske unge angriber israelske soldater og civile med sten og molotovcocktails. Urolighederne udvikler sig hurtigt til en regulær opstand, med generalstrejke, boykot af israelske varer og brændende barikader i gaderne.

Unge palæstinensere kaster sten mod israelske soldater, 1987.

PLOs forsøg på at lede opstanden fra hovedkvarteret i Tunesien lykkes kun i begrænset omfang, mens lokale grupper, herunder den islamiske organisation Hamas, har mere indflydelse på udviklingen. Israelsk politi og militær forsøger at nedkæmpe demonstranterne, og der er mange ofre. Da "intifadaen" ebber ud i 1991 er 160 israelere blevet dræbt. Af de 2100 palæstinensere, der har mistet livet, er næsten halvdelen blevet henrettet af andre palæstinensere på grund af interne stridigheder eller mistanke om samarbejde med Israel.

1991 - Golfkrigen

Da Irak i sommeren 1990 invaderer Kuwait, vælger Yassir Arafat og palæstinenserne side til fordel for Saddam Hussein. Mange palæstinensere jubler, da

irakiske Scud-missiler regner ned over Israel, mens hele den israelske befolkning er stuvet sammen i forseglede beskyttelsesrum af angst for kemiske og biologiske våben. Missilerne anretter dog kun begrænset skade, og Israel undgår at blive draget dybere ind i konflikten. På grund af støtten til Saddam Hussein bliver de 200.000 palæstinensere, der hidtil har arbejdet i Kuwait, efter krigen smidt på porten. Saudi-Arabien og andre golf-stater, der er i opposition til Saddam Hussein, indstiller den økonomiske støtte til PLO.

Tel Aviv under angreb. Irak affyrede 39 Scud-missiler imod Israel under Golf-krigen.

1991 - Madrid-konferencen

USA tager initiativ til en fredskonference med deltagelse af Israel, Syrien, Libanon og en jordansk-palæstinensisk delegation. Parterne mødes i Madrid 1. november 1991, og både israelere og palæstinensere viser vilje til at indgå et kompromis omkring en overgangsordning med palæstinensisk selvstyre. Forhandlingerne fortsætter derefter i Washington, men selvom parterne mødes jævnligt gennem det næste års tid, vokser uenigheden. Den palæstinensiske organisation Hamas begår i december 1992 en række terrorangreb mod Israel, som svarer igen ved at deportere 400 Hamas-medlemmer til Libanon. Den palæstinensiske delegation trækker sig fra møderne i Washington, og selvom de genoptages i foråret 1993, er forhandlingerne uden resultat.

1993 - Oslo-processen indledes

Bag kulisserne bliver den israelske ledelse, via en norsk forbindelse, informeret om at PLO, der siden Golfkrigen har været internationalt marginaliseret og nu også er ved at miste indflydelse i de palæstinensiske områder, har udtrykt vilje til at forhandle med Israel. Hemmelige møder mellem israelske repræsentanter og PLO-folk begynder i januar 1993 i Oslo. Der bliver gjort markante fremskridt, og i august samme år begynder en fælles principerklæring at tage form.

Dokumentet beskriver principperne for en 5-års overgangsperiode med palæstinensisk selvstyre, der skal starte med Gaza og Jeriko, og senere også omfatte alle større, palæstinensiske befolkningscentre på Vestbredden. Efter overgangsperioden skal parterne forhandle en permanent løsning på plads. Spørgsmålet om den endelige grænsedragning, Jerusalem's fremtidige status og det palæstinensiske flygtningeproblem udskydes til en senere fase.

Israels premierminister Yitzhak Rabin giver PLO-leder Yasser Arafat hånden foran Det Hvide Hus, 1993.

For at opnå PLOs godkendelse af dokumentet tilbyder den israelske premierminister Yitzhak Rabin at anerkende PLO under ledelse af Yasser Arafat som den retmæssige repræsentant for det palæstinensiske folk. Arafat accepterer og erklærer til gengæld at PLO anerkender Israels ret til at eksistere i fred og sikkerhed, samt at organisationen frasiger sig brugen af terrorisme og vold. Den 13. september 1993 giver Arafat og Rabin ved en ceremoni med den amerikanske præsident Bill Clinton som vært hinanden håndslag på "[The Declaration of Principles on Interim Self-Government](#)", også kaldet Oslo-aftalen, der udstikker retningslinierne for den kommende fredsproces.

1994 - Det palæstinensiske selvstyre etableres

Implementeringen af selvstyreafreden går alt andet end glat. Mens Israel og PLO forhandler om detaljerne, forsøger palæstinensere fra Hamas, Islamisk Jihad og Yasser Arafats egen Fatah-organisation af afspore processen. I løbet af efteråret 1993 koster 15 terrorangreb tilsammen 19 israelere livet.

I februar 1994 skyder og dræber et medlem af den yderligtgående, jødiske organisation, Kach, 29 arabere ved "patriarkernes grav" i Hebron. Over hundrede bliver såret, før attentatmanden selv bliver overmandet og dræbt. Den israelske regering fordømmer massakren, udbetaler erstatning til ofrenes familier, og erklærer Kach-bevægelsen for en ulovlig terrororganisation. Israel og PLO indgår en aftale om udstationering af internationale observatører i Hebron, den eneste by på Vestbredden, hvor der bor både jøder og arabere.

I månederne marts-april retter den palæstinensiske organisation Hamas en række terrorangreb mod israelske busser og lignende mål, der koster i alt 17 israelere livet. Trods modgangen fortsætter forhandlingerne mellem Israel og PLO. Den 4. maj 1994 indgår parterne en aftale om betingelserne for etableringen af selvstyret og implementeringen af fredsprocessens første fase, kaldet "Gaza-Jeriko-aftalen". Israel trækker sine tropper ud af de aftalte områder, der overlades til palæstinensisk kontrol. Kort efter ankommer Arafat til Gaza som formand for det palæstinensiske selvstyre.

Det meste af Gaza og et område omkring byen Jeriko kommer under palæstinensisk kontrol, maj 1994.

1994 - Fred med Jordan

Da Jordan allerede har frasagt sig alle krav på Vestbredden, er det i realiteten kun pres fra andre arabiske stater, der har

Kong Hussein, Clinton og Rabin ved indgåelsen af fredsaftalen mellem Israel og Jordan, 1994.

afholdt landet fra at indgå en separat fred med Israel. Så da den generelle stemning i regionen tillader det, benytter de to lande den 25. juli 1994 lejligheden til at indgå en fredsaftale, der kun indebærer marginale territoriale justeringer. Aftalen underskrives ved en officiel ceremoni den 26. oktober 1994. Jordan bliver hermed det andet arabiske land, der indgår fred med Israel.

1995 - Oslo II-aftalen

Henover sommeren 1994 intensiveres den palæstinensiske terror, og det følgende år bliver næsten 100 israelere (hovedsagligt civile) dræbt ved selvmordsbombeaktioner og andre angreb. De islamiske organisationer Hamas og Islamisk Jihad står for langt hovedparten af angrebene.

Trods selvstyrets manglende indsats i forhold til at bekæmpe terroren, underskriver Israel og PLO 28. september 1995 den såkaldte "Oslo II-aftale", der omhandler yderligere israelske tilbagetrækninger fra Vestbredden. Til gengæld herfor indeholder aftalen, ligesom den forrige, en række krav til det palæstinensiske selvstyre. Det står dog hurtigt klart, at selvstyret fortsat ikke lever op til sin side af aftalerne. Ikke desto mindre gennemfører Israel - omend med en del forsinkelser - de planlagte tilbagetrækninger.

Øjeblikket hvor Rabin bliver skudt, 4. november 1995 (fra israelsk tv).

1995 - Mordet på Rabin

I endnu et anslag mod fredsprocessen bliver Israels premierminister Yitzhak Rabin, under en fredsdemonstration i Tel Aviv, myrdet af en højre-orienteret, ortodoks jøde.

Attentatmanden pågribes og idømmes senere livsvarigt fængsel. Vicepremierminister Shimon Peres overtager posten som premierminister.

Fredsprocessen fortsætter og i de efterfølgende tre måneder trækkes israelske styrker ud af de fleste større palæstinensiske byer.

Area A: områder under palæstinensisk kontrol, Area B: områder under fælles kontrol.

Da der i maj 1996 afholdes valg i Israel, forsøger Shimon Peres og Arbejderpartiet er få fornyet mandatet til at fortsætte fredsprocessen med Yasser Arafat og det palæstinensiske selvstyre. Men en ny bølge af selvmordsangreb begået af Hamas, hvorved 57 israelere bliver dræbt på en enkelt uge i marts-april 1996, ryster den israelske befolkning, og Benjamin Netanyahu fra højrefløjspartiet Likud, der er modstander af forhandlingerne med PLO, vinder valget.

1997-1999 - Hebron, Wye River og Sharm el-Sheikh

I august 1996 genoptages fredsforhandlingerne, omend i noget nedsat tempo. Den 15. januar 1997 underskriver Netanyahu og Arafat "Hebron-aftalen" om israelsk tilbage-trækning fra størstedelen af Hebron, den sidste større palæstinensiske by under israelsk kontrol.

Arafat og Netanyahu, Wye River, 1998.

I løbet af 1997 koster palæstinensiske selvmordsbombeangreb, fortrinsvis begået af Hamas, 44 civile israelere livet, mens omkring 400 bliver såret. Men efter en længere periode med relativ ro, mødes Netanyahu og Arafat i oktober 1998 hos præsident Clinton i USA, for at forhandle om implementeringen af Oslo II-aftalen fra 1995. De underskriver det såkaldte "Wye River Memorandum", der atter en gang understreger palæstinenserens forpligtelser vedrørende sikkerhed og terrorbekæmpelse. Samme efterår gennemfører Hamas og Islamisk Jihad en række terrorangreb, der kræver få døds ofre, mens næsten 100 bliver såret. Alligevel iværksætter Israel den første af tre landoverdragelser beskrevet i Wye-aftalen, hvorefter processen går i stå.

I maj 1999 overtager Ehud Barak og Arbejderpartiet regeringsmagten i Israel, og i september samme år indgår Barak og Arafat endnu en aftale (**Sharm el-Sheikh Memorandum**), og hovedtemaerne er igen palæstinenserens manglende efterlevelse af deres sikkerheds-forpligtelser, og Israels deraf følgende udsættelse af planlagte troppetilbagetrækninger.

I foråret 2000 foretager Israel nogle yderligere tilbagetrækninger, hvorefter ca. 18% af Vestbreddens samlede areal er overgået til selvstyret (Area A), mens 21% er under fælles kontrol (Area B). Selvom aftalerne ikke er fuldt implementerede, lever mere end 95% af palæstinenserne nu under selvstyrets administration.

Områder overført til palæstinensisk kontrol ifølge Wye River-aftalen.

Israelske soldater jubler, da de krydser grænsen fra Libanon, marts 2000.

2000 - Israel forlader Libanon

Et af Ehud Baraks valgløfter fra 1999 - at trække de israelske tropper hjem fra Israels selvbestaltede sikkerhedszone i det sydlige Libanon - bliver indfriet 24. marts 2000, da den sidste tank i ly af natten ruller over den internationalt anerkendte grænse til Israel. FN erklærer efterfølgende tilbagetrækningen for fuldendt.

2000 - Oslo-processen i vanskeligheder

Den israelske tilbagetrækning fra Vestbredden i henhold til Oslo-aftalerne fra bliver aldrig fuldt implementeret. Årsagen er ikke bare palæstinenserens manglende vilje eller evne til at bekæmpe terror mod israelske civile. Også på en række andre punkter mangler Arafat og det palæstinensiske selvstyre at leve op til sine forpligtelser.

Oslo-aftalerne lægger overordnet set op til skabelsen af et demokratisk, palæstinensisk samfund, og der stilles direkte krav om indførelsen af et palæstinensisk retssystem, der kan operere uafhængigt af magthaverne. I stedet har Arafat i realiteten skabt endnu et arabisk diktatur, hvor menige palæstinenserne må leve uden basale, demokratiske rettigheder. Selvstyrets væbnede styrker, der ifølge aftalerne skal begrænses til en politistyrke på 24.000 mand, udgør ved årtiets udgang omkring det dobbelte. Hertil kommer at de mange forskellige militære fraktioner, i stedet for at være under det palæstinensiske indenrigsministeriums kontrol, i vid udstrækning svarer direkte til Yasser Arafat.

Oslo II-aftalen fra 1995 indeholder

også en klausul, der forpligter parterne til, gennem undervisnings-institutioner og medier, at bidrage til freden mellem de to folk, samt at bekæmpe spredningen af propaganda imod den anden part. Dette punkt har Israel levet fuldt og helt op til, mens det palæstinensiske selvstyre i sine medier, der er under Arafats kontrol, samt uddannelses- og religiøse institutioner leverer en stadig strøm af anti-israelsk propaganda.

Kravet om fjernelse af de afsnit i PLOs vedtægter, der anfægter Israels ret til at eksistere og opfordrer til Israels ødelæggelse, er heller aldrig blevet efterlevet.

På den anden side hævder palæstinenserne, at de løbende udvidelser af jødiske bosættelser på Vestbredden ikke bare har en ukonstruktiv signalværdi i forhold til fredsprocessen, men også er i modstrid med de indgåede aftaler. Her henholder man sig til en klausul, der forbyder parterne at foretage sig noget, som kan

Jøden, i klassisk antisemitisk stil, holder nøglen til USAs pengekasse. Palæstinensisk avis, marts 2000.

ændre Vestbreddens og Gaza-stribens status inden indgåelsen af en endelige fredsftale. Omvendt påpeger Israel, at der intet sted i aftalerne findes krav til begrænsning af bosættelserne, der tværtimod udtrykkeligt er at finde på listen af emner, der udskydes til de forestående forhandlinger om en endelig fredsftale.

2000 - Camp David og fredsprocessens sammenbrud

I **Sharm el-Sheikh-aftalen** fra september 1999, er den 13. september 2000 fastsat som deadline for en endelig fredsftale, og efterhånden som denne dato nærmer sig, øges presset på lederne for at finde en løsning. Arafat truer endda med ensidigt at udråbe en palæstinensisk stat, hvis der ikke kan leveres resultater ved forhandlingsbordet.

Barak, Clinton og Arafat ved Camp David, juli 2000.

I månederne marts-maj 2000 dræber 4 selvmordsbomber 8 israelere og sårer mere end 170. Ikke desto mindre er håbet om en fredelig løsning med palæstinenserne på sit højeste, da Ehud Barak og Yasser Arafat i juli måned drager afsted til Bill Clintons landsted, Camp David, for at deltage i forhandlinger om en endelig fredsftale.

Efter nogle ugers intense forhandlinger for lukkede døre opnår Bill Clinton Baraks godkendelse af et forslag, ifølge hvilket en palæstinensisk stat skal omfatte hele Gaza og omkring 95% af Vestbredden, med hovedstad i Østjerusalem og palæstinensisk kontrol over dele af den gamle by, herunder Tempelbjerget (hvor muslimske helligdomme ligger ovenpå ruinerne af det jødiske tempel). Der lægges desuden op til, at

palæstinenserne, som kompensation for indlemmelse af de største bosættelsesblokke i Israel, vil modtage nogle landområder fra selve Israel. Til gengæld skal Arafat erklære konflikten med Israel for afsluttet og acceptere, at ingen yderligere krav vil blive stillet overfor Israel i fremtiden.

Men Yasser Arafat afviser den fore-slåede løsning, og vælger herefter at forlade forhandlingerne uden at præsentere et alternativt forslag.

Deadline den 13. september passer, og skuffelsen er stor på begge sider af konflikten. Stemningen blandt palæstinenserne er særlig anspændt, og den 28. september 2000 bliver den israelske oppositionsleder, Ariel Sharons, besøg på Tempelbjerget i Jerusalem anledning til palæstinensiske optøjer, der hurtigt udvikler sig til en regulær, voldelig opstand under navnet "Al Aqsa-intifadaen" eller "den anden intifada".

I efteråret 2000 og januar 2001, mens volden raser, gøres endnu et par forsøg på at få forhandlingerne tilbage på sporet med møder i henholdsvis Washington og Taba i Egypten. Men anstrengelserne giver intet resultat, og Oslo-fredsprocessen er i realiteten brudt endeligt sammen.

Kapitel 5, som er under udarbejdelse, kommer til at dække perioden fra september 2000 til i dag, og vil bl.a. omhandle emnerne: Den anden intifada, Operation "Defensive Shield", Israels sikkerhedsbarriere, "Køreplanen for fred", Tilbagetrækning fra Gaza, Hamas kommer til magten, Den anden Libanon-krig, Hamas overtager Gaza og Gaza-krigen.

Kortet ovenfor illustrerer Bill Clintons vision for en palæstinensisk stat i Gaza og det meste af Vestbredden.

http://israel-online.dk/historie/kronologi_kapitel04.php